

EELNÕU

VABARIIGI VALITSUS

ISTUNGI PROTOKOLL

Tallinn, Stenbocki maja

.04.2026

Päevakorrapunkt nr ...

Eesti seisukohad Euroopa andmeliidu strateegia ja tehisaru rakendamise strateegia kohta

1. Kiita heaks järgmised justiits- ja digiministri esitatud Eesti seisukohad Euroopa andmeliidu strateegia ja tehisaru rakendamise strateegia kohta.

1.1 Seisukohad Euroopa andmeliidu strateegia kohta

1.1.1 Eesti peab oluliseks, et andmete vaba liikumine saaks Euroopa Liidus viiendaks põhivabaduseks ning et seda rõhutataks tasakaalustava põhimõttena andmesuveräänsuse kõrval.

1.1.2 Eesti toetab Euroopa andmeliidu strateegiat, ent peab oluliseks andmevaldkonna terviklikku arendamist ning kvaliteetsete andmete kättesaadavust nii tehisaru arendamiseks kui ka teisteks andmepõhisteks kasutusjuhtudeks. Eesti rõhutab, et andmete ühekordse küsimise põhimõtte rakendamine ning ELi-ülese koosvõime tagamine peab olema keskne prioriteet.

1.1.3 Eesti toetab Euroopa Liidu suunda rahastada eelkõige avaliku huvi ja julgeolekuga seotud andmeruume, kuid peab tähtsaks tegeleda selle kõrval ka andmeruumide ülese koostoime arendamisega ning vajadust pöörata senisest rohkem tähelepanu andmevaldajate toetamisele oma andmete turvalisel ja efektiivsel jagamisel.

1.1.4 Eesti toetab andmelaborite loomise mõtet, kuid peab vajalikuks liikmesriikide tihedat kaasamist laborite loomise praktiliste küsimuste, näiteks andmelaborite ärilise ja õigusliku vormi, korraldusmudeli, andmete kasutamise ja juurdepääsutingimuste osas.

1.1.5 Eesti peab vajalikuks, et loodavad andmelaborid on kättesaadavad kõigis liikmesriikides ning toimivad detsentraliseeritud võrgustikuna, mis ei sõltu tehisaru tehaste ega muu taristu paiknemisest ega koonda andmepõhist innovatsiooni üksikutesse liikmesriikidesse.

1.1.6 Eesti peab andmevaldkonna ja sünteetiliste andmete standardiseerimist oluliseks, kuid nende standardite praktilisuse ja rakendatavuse parandamiseks peavad liikmesriigid olema Euroopa Andmeinnovatsiooni Nõukogus senisest paremini kaasatud. Lisaks on vajalik luua andmete elutsükli juhtimise raamistik, sealhulgas säilitustähtajad.

1.1.7 Eesti peab oluliseks, et andmete pakkujatel on Euroopa Liidus ligipääs koosvõimelistele ning usaldusväärsetele andmevahetust võimaldavatele tarkvaralahendustele, nagu näiteks andmete turuplatsile, privaatsustehnoloogiatele, andmejälgijale ja andmenõusolekuteenusel. Euroopa Liit ei tohi toetada sama eesmärki täitvate tarkvaralahenduste korduvat arendamist.

1.1.8 Eesti leiab, et Euroopa Liidu andmeõiguse ühtlustamine peab soodustama innovatsiooni ja aitama andmekasutust kontrollida, olles tulevikukindel ning arvestades tehnoloogilist arengut ja julgeolekuolukorda. Eelkõige tuleb keskenduda kehtiva õiguse rakendamisele, täiendava regulatsiooni loomine peab olema selgelt eesmärgipärane ning õigusruumi ühtlustamise puhul tuleb vältida ülereguleerimist. Toetame Euroopa Komisjoni kavatsust hakata ettevõtjatele pakkuma EL andmeõiguse rakendamisel kasutajatuge, mis peab olema vajaduspõhine.

1.1.9 Eesti toetab andmesuveräänsuse põhimõtet, mille kesksel kohal on andmete vaba liikumine ja taaskasutamine nii ELi sees kui usaldusväärsete partneritega, tagades samal ajal andmesubjektidele ja andmevaldajatele praktilise kontrolli selle üle, kuidas andmetele juurde pääsetakse ning kuidas andmeid kasutatakse ja kaitstakse. Seejuures mõistame andmesuveräänsusena avatust usaldusväärsetele partneritele ning andmete juurdepääsupiiranguteta (ehk avaandmete, mis ei kujuta riski julgeolekule, põhiõigustele ega strateegilistele huvidele) piiriülest vaba liikumist ja taaskasutamist.

1.2 Seisukohad Euroopa tehisaru rakendamise strateegia kohta

1.2.1 Eesti jaoks on tähtis, et tehisaru rakendamine ELis toimub vastavalt küberturvalisuse, intellektuaalomandi- ja andmekaitse nõuetele ega sea ohtu ELi väärtusi ega põhiõigusi. Tehisaru lahenduste puhul on olulised algoritmiline läbipaistvus ja vastutusmehhanismid ning tehisaru kasutamine peab olema eetiline ja auditeeritav. Kutsume Euroopa Komisjoni ja liikmesriike üles hindama tehisaru kasutamisel pakutavaid õiguslikke võimalusi, sh intellektuaalomandi valdkonnas ning vajadusel pakkuma välja uuendusi, mis parimal ning tasakaalustatud moel tehisaru tõhusat rakendamist toetavad.

1.2.2 Eesti toetab tehisaru kasutuselevõttu pidurdavate takistuste terviklikku lahendamist, eelkõige oskuste tõstmine ja spetsialistide koolitamine, parem ligipääs kvaliteetsetele andmetele, inimeste usalduse suurendamine uute tehnoloogiate vastu ning tehisaru kasutamise valmiduse kasvatamine läbi läbipaistva riskijuhtimise, selge õigusruumi ja testkeskkondade pakkumise.

1.2.3 Eesti toetab tehisaru kasutuselevõtu edendamist VKEde ja väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate seas, et tehisaru kasutuselevõtt ei jääks vaid suurte ettevõtete privileegiks.

1.3 Koondseisukohad Euroopa Liidu digisuveräänsuse kohta

1.3.1 Eesti peab Euroopa Liidu digisuveräänsuse tugevdamist oluliseks, rõhutades tasakaalustatud, riskipõhist ja avatud lähenemist. Digisuveräänsust tuleb suurendada eelkõige põhjendatud tehniliste, juriidiliste, majanduslike ja organisatoorsete meetmetega, vältides laiaulatuslikke geograafilisi piiranguid. Eesti peab oluliseks, et EL digipoliitika keskenduks tehnoloogilisele neutraalsusele, vältides „üks lahendus kõigile“ lähenemist päritoluriigi- või asukohapõhiste piirangute puhul ning säilitades liikmesriikide otsustusvabaduse tehnoloogiate kasutamise osas.

1.3.2 Eesti peab kriitiliste digitaristu kihtide (näiteks digitaalne identiteet ja riiklikud registrid) puhul oluliseks tugevdada ELi digisuveräänsust avatud viisil, säilitades samal ajal liikmesriikide otsustusvabaduse ning võimaluse kasutada mitme pilveteenuse pakkuja

lähenemist. Samas ei toeta Eesti lahendusi, mis piiraksid avaliku või erasektori hankeid üksnes EL-i päritolu pilve- või tehisaru tehnoloogiatega.

1.3.3 Eesti leiab, et Euroopa Liit peab kasvatama oma strateegilist võimekust tehisaru suurmudelite, avatud lähtekoodi, füüsilise tehisaru rakenduste (sh autonoomsete süsteemide) ja läbipaistvate tarneahelate valdkonnas. Samas ei tohi sellega piirata liikmesriikide juurdepääsu teistele maailma tehnoloogiatele. Eesti hinnangul on ELi tehnoloogilise autonoomia tõstmine võimalik üksnes siis, kui Euroopas aredatakse välja konkurentsivõimelisi tehisaru suurmudeleid ja avatud lähtekoodiga lahendusi, mille üle kontroll asub ELis ning mille tarneahelad on läbipaistvad. Eesti rõhutab, et läbipaistvusnõuded, järelevalve ja kvaliteedi- ja ohutusstandardid on tõhusamad vahendid ELi tehnoloogilise autonoomia saavutamiseks kui päritolupõhiste piirangute kehtestamine.

1.3.4 Eesti hinnangul on tehnoloogiaettevõtetega läbirääkimisjõu suurendamiseks ning killustatuse vähendamiseks oluline, et Euroopa Komisjon ja liikmesriigid tegutseksid digivaldkonnas koordineeritult ja ühtselt. Selle saavutamiseks peab EL keskenduma ühiste tehniliste standardite ja raamistike arendamisele, parimate praktikate vahetamisele ning strateegiliste digitaristut puudutavate investeeringute ja poliitikameetmete paremale koordineerimisele. Samal ajal peab säilima liikmesriikide otsustusautonoomia ning ELi uusi tehnoloogiaid käsitlevad nõuded peavad põhinema selgetel mõjuanalüüsidel.

Kristen Michael
peaminister

Keit Kasemets
riigisekretär